

روش تحقیق در علوم سیاسی

دکتر ابوالقاسم طاهری

سرشناسه	: طاهری، ابوالقاسم، ۱۳۲۰ -
عنوان و پدیدآور	: روش تحقیق در علوم سیاسی / تالیف ابوالقاسم طاهری
مشخصات نشر	: تهران: قومس، ۱۳۸۴.
مشخصات ظاهری	: ۲۳۲ ص. نمودار
شابک	: ۹۷۸-۹۶۴-۵۵۱۶-۵۷-۲
وضعیت فهرست‌نویسی	: فیبا
یادداشت	: پشت جلد به انگلیسی: Taheri. A The reserch method in political science
یادداشت	: چاپ هفتم: ۱۳۸۶ (فیبا).
یادداشت	: کتابنامه: ص. [۲۲۹] - ۲۳۲؛ همچنین به صورت زیرنویس.
موضوع	: علوم سیاسی - - تحقیق - - روش شناسی
رده بندی کنگره	: ۹ ر ۲ ط / ۸۶ JA
رده بندی دیویی	: ۳۲۰/۰۷۲
شماره کتابشناسی ملی	: ۷۹ - ۲۳۰۷۵ م

«این کتاب با کاغذ حمایتی چاپ شده است»

● نام کتاب	: روش تحقیق در علوم سیاسی
● مؤلف	: دکتر ابوالقاسم طاهری
● حروف‌نگار	: رضا علی‌یاری
● نوبت چاپ	: چهاردهم
● سال چاپ	: ۱۴۰۱
● شمارگان	: ۵۰۰ جلد
● قیمت	: ۷۰۰۰۰ تومان
● چاپ و صحافی	: سعید دانش
● شابک	: ۹۷۸-۹۶۴-۵۵۱۶-۵۷-۲
● ناشر	: نشر قومس - تهران، خیابان انقلاب، خیابان دانشگاه، پائین‌تر از چهارراه لبافی‌نژاد، کوچه بهار، شماره ۱۱. صندوق پستی ۱۳۹۱-۱۳۱۴۵ تلفن و نمابر ۶۶۴۷۰۱۶۲ - ۶۶۴۷۰۱۵۳
	: نشانی اینترنتی نشر قومس: www.ghoomes.com

کلیه حقوق چاپ و نشر (افست و الکترونیکی) تکثیر، نسخه‌برداری برای نشر قومس محفوظ است.
(استفاده از مطالب کتاب فقط با ذکر مأخذ آزاد است)

فهرست مطالب

عنوان	صفحه
پیشگفتار.....	۱۱
فصل اول	
مفاهیم و اصطلاحات.....	۱۲
استدلال قیاسی.....	۱۳
استدلال استقرائی.....	۱۶
دیدگاههای شناختی.....	۱۶
۱- دیدگاه تجربه گرایی و پوزیتیویسم.....	۱۸
۲- دیدگاه عقل گرایی.....	۱۸
دیدگاه استنباطی.....	۱۸
روش پژوهش علمی.....	۱۹
روش علمی تحقیق.....	۱۹
مراحل روش علمی تحقیق.....	۲۷
روش تحقیق در علوم اجتماعی.....	۳۱
علم و وظایف آن.....	۳۶
انواع تبیین پدیده‌ها.....	۴۰
نظریه.....	۴۰
ویژگیهای نظریه.....	۴۲
حقیقت و واقعیت.....	۴۳
نقش حقایق و واقعیات.....	۴۳
ویژگیهای فرآیند پژوهش علمی.....	۴۵
ویژگیهای مهم تحقیق.....	۵۰
متغیرها.....	۵۱
متغیر مستقل.....	۵۲
متغیر وابسته.....	

۵۸	متغیر کمی
۵۸	متغیر کیفی
۵۹	متغیرهای دو ارزشی و چند ارزشی
۵۹	متغیر تعدیل کننده
۶۰	متغیر کنترل
۶۲	متغیرهای مزاحم و ناخواسته یا مداخله گر
۶۵	تبدیل مفاهیم به شاخصها
۶۹	تعریف عملیاتی
۷۷	اندازه گیری
۸۱	ترکیب شاخصها
۸۳	خودآزمایی

فصل دوم

۸۵	انتخاب و تعیین موضوع تحقیق
۸۷	طرح مسأله
۹۱	محدود کردن مسأله تحقیق
۹۶	منابع مسائل تحقیق
۱۰۰	ارزشیابی مسأله

فصل سوم

۱۰۳	تهیه و تدوین فرضیه
۱۰۵	نظرون دالن
۱۰۶	ویژگیهای تدوین فرضیه
۱۰۶	نظر تاکنم
۱۱۵	نظریه دونالداری
۱۱۷	منابع تهیه فرضیه
۱۱۹	آزمون فرضیه
۱۲۲	جامعه آماری و نمونه گیری
۱۲۲	نمونه گیری
۱۲۳	۱- تعریف و اهمیت نمونه
۱۲۶	انواع نمونه و روشهای نمونه گیری

۱۲۶	برآورد دقیق یارامترهای جامعه
۱۲۶	نمونه گیری ساده تصادفی
۱۲۹	نمونه گیری تصادفی سیستماتیک
۱۲۹	نمونه گیری تصادفی طبقه ای
۱۳۱	نمونه گیری ناحیه ای

فصل چهارم

۱۳۳	انواع تحقیق
۱۳۳	۱- تحقیق تاریخی
۱۳۴	هدف تحقیق تاریخی
۱۳۴	ویژگیهای تحقیق تاریخی
۱۳۶	نقد و بررسی و اعتبار داده های تاریخی
۱۴۲	تحقیق توصیفی
۱۴۸	تحقیق آزمایشی و تجربی
۱۵۱	ابزار و روشهای جمع آوری اطلاعات
۱۵۱	جمع آوری اطلاعات از طریق مشاهده
۱۵۳	انواع مشاهده
۱۵۴	محاسن روش مشاهده
۱۵۵	معایب روش مشاهده
۱۵۶	جمع آوری اطلاعات از طریق پرسش نامه
۱۵۷	محاسن پرسش نامه
۱۵۸	معایب پرسش نامه
۱۶۰	پرسش نامه پُستی
۱۶۰	مزایای پرسش نامه های پُستی
۱۶۱	محدودیت های پرسش نامه های پُستی
۱۶۲	جمع آوری اطلاعات از طریق مصاحبه
۱۶۴	محاسن روش مصاحبه
۱۶۵	معایب روش مصاحبه
۱۶۶	مصاحبه با چه کسانی مفید است
۱۶۷	جمع آوری اطلاعات از طریق روش آماری

به نام خداوند جان و خرد

پیشگفتار

پیشرفت علوم در نیمه دوم قرن بیستم معادل تمام دوران گذشته است، این توسعه و پیشرفت در دنیای غرب با استفاده از پژوهش و بررسیهای مستند و دقیق بوده است. روح علمی یعنی همان شناختن و دریافتن عمیق روشهاست، یعنی کشف دانش نو و خارج شدن از جهل و نادانی.

رشد و توسعه علوم از سویی نتیجه تغییر جایگاه انسان در عالم و از سوی دیگر مدیون ابداع و توسعه روشهای متنوع و دقیق علمی در انجام دادن پژوهش در رشتههای مختلف علمی است. بشر به دلیل نیاز به ارضای کنجکاوی و آگاهی از رموز جهان و نیاز به رفع احتیاجات زندگی ناچار بوده هر چه بیشتر بداند و هر چه زیادتیر اطلاعات خود را گسترش دهد و برای کسب آگاهی و معلومات، روشها و ابزار متناسبی را ابداع کرده است تا بتواند جهان را آنطور که هست بشناسد. کاربرد روشهای تحقیق در قلمرو علوم انسانی و علوم سیاسی از دوران گذشته همواره مورد توجه دانشمندان و محققان بوده است. کسب معلومات نیاز به ابزار و روش و آگاهی دارد و بنابراین پژوهشگران و دانشجویانی که می‌خواهند «بدانند» و مجهولی را کشف نمایند باید از روشهای تحقیق آگاهی یافته و فنون کشف واقعیتهای شناخت حقایق را فرا گیرند.

خوشبختانه در سالهای اخیر آثار متعددی در زمینه روشهای تحقیق به چاپ رسیده است که هر یک از بُعد خاص و به نحوی توانسته دانش و معرفت افراد علاقه‌مند بخصوص دانشجویان رشته علوم سیاسی را در زمینه روشهای تحقیق علمی افزایش دهد.

یکی از هدفهای این کتاب کمک به دانشجویان در درک و فهم روشهای علمی تحقیق است که به نحوی بتوانند مسائل پژوهشی خود را با موفقیت به پایان رسانند و روند پژوهش و

مراحل گوناگون فرایند تحقیق، از مفهوم سازی موضوع پژوهش تا تفسیر یافته ها را فراگیرند. همچنین دانشجویان و پژوهشگرانی که در تحقیق یا دفاع از پایان نامه خود، اکثر مطالب را به صورت انتزاعی توضیح می دهند، پرهیز نمایند و چگونگی تبدیل مفاهیم انتزاعی به انضمامی و عملیاتی را در تحقیقات به کار گیرند.

از اهداف دیگر کتاب، آشنائی دانشجویان با مفاهیم، اصطلاحات و دیدگاههای صاحب نظران در باب ویژگیهای تحقیق، اهمیت شناخت روشهای علمی تحقیق، شناخت روشها و به کار بردن آنها در روش تحقیق، آشنائی با شیوه های پژوهش در علوم انسانی، بخصوص در رشته علوم سیاسی و نیز آشنائی با ابعاد نظری و مفاهیم انتزاعی، انضمامی، عملیاتی روش تحقیق می باشد.

امید است این مختصر - که مصون از خطا نیست - بتواند پژوهشگران را در رسیدن به حقیقت مسائل و مطالب علمی کمک کند.

دکتر ابوالقاسم طاهری